

Юріков Олександр Олександрович,
викладач циклу загальних та кримінально-
правових дисциплін Київського центру
первинної професійної підготовки
«Академія поліції» ННІ № 1 Національної
академії внутрішніх справ

ДЕТЕКТИВ БЮРО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТ ДОКАЗУВАННЯ В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Нині в Україні проводяться реформи, які стосуються всіх сфер діяльності держави. Одним із напрямків здійснення цих реформ є забезпечення ефективної протидії економічній злочинності, що неможливо здійснювати без процесуальної діяльності органів досудового розслідування. Забезпечення економічної безпеки України є однією з найважливіших функцій держави та справою всього Українського народу [1].

Неефективна робота податкової міліції щодо розслідування кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, а також необхідність позбавити правоохоронні органи від невласливих їм функцій обумовили появу нового незалежного центрального органу виконавчої влади – Бюро економічної безпеки України, діяльність якого спрямована на протидію правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави.

Діяльність Бюро економічної безпеки України регламентується Законом України від 28 січня 2021 року № 1150-IX «Про Бюро економічної безпеки України», який набув чинності 25 березня 2021 року, та іншими нормативно-правовими актами. Відповідно до п. 1, 5, 18 ч. 1 ст. 8 зазначеного закону, цей орган здійснює оперативно-розшукову діяльність та досудове розслідування у межах передбаченої законом підслідності, збирає, обробляє та аналізує інформацію щодо кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, а також здійснює інші повноваження, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом (далі – КПК) України [3]. Нині досудове розслідування кримінальних правопорушень проти господарської діяльності проводять слідчі підрозділи та підрозділи дізнання органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства. У зв'язку з цим виникає необхідність внесення змін до КПК України щодо запровадження нового суб'єкта кримінального провадження та віднесення до його підслідності окремої категорії кримінальних правопорушень.

На розгляді Верховної Ради України перебуває проект Закону «Про внесення змін до адміністративного та кримінального законодавства щодо запровадження діяльності Бюро економічної безпеки України» від 25 серпня 2020 року № 3959-1 (далі – Проект). Цим законом передбачено низку суттєвих змін до КПК України щодо функціонування Бюро економічної безпеки України як органу досудового розслідування.

Проектом, окрім іншого, змінено підслідність окремих кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності на користь Бюро економічної безпеки України та передбачено новий суб'єкт кримінального провадження, який здійснює досудове розслідування – детектив Бюро економічної безпеки України.

З метою визначення ролі детектива Бюро економічної безпеки України у кримінальному провадженні, слід дослідити коло його повноважень.

Відповідно до Проекту, слідчий – це службова особа органу Національної поліції, органу безпеки, *органу Бюро економічної безпеки України*, органу Державного бюро розслідувань, Головного підрозділу детективів, підрозділу детективів, відділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень [4].

Таким чином, детектив Бюро економічної безпеки України уповноважений: 1) починати досудове розслідування; 2) проводити слідчі (розшукові) дії та негласні слідчі (розшукові) дії; 3) доручати проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій відповідним оперативним підрозділам; 5) звертатися за погодженням із прокурором до слідчого судді з клопотаннями про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій; 6) повідомляти за погодженням із прокурором особі про підозру; 7) за результатами розслідування скласти обвинувальний акт, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру та подавати їх прокурору на затвердження; 8) приймати процесуальні рішення; 9) здійснювати інші повноваження, передбачені КПК України [2]. Детектив Бюро економічної безпеки України, здійснюючи свої повноваження відповідно до вимог КПК України, є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації, службові особи, інші фізичні особи зобов'язані виконувати законні вимоги та процесуальні рішення детектива Бюро економічної безпеки України. Він зобов'язаний виконувати доручення та вказівки прокурора, які надаються у письмовій формі [2]. З огляду на повноваження детектива Бюро економічної безпеки України, можна стверджувати, що він здійснює доказування у кримінальному провадженні зі сторони обвинувачення.

Доказування полягає у збиранні, перевірці та оцінці доказів з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження [2]. Суб'єктами доказування є ті учасники кримінального процесу, на яких покладається обов'язок встановлення об'єктивної істини в кримінальному провадженні [6, с. 351]. Суб'єктами доказування під час розслідування кримінальних правопорушень є державні органи та посадові особи, на яких законом покладено

обов'язок щодо збирання, перевірки та оцінки доказів в рамках розслідування кримінальних правопорушень, а також інші особи, які вправі брати участь у такій діяльності [5, с. 194]. Відповідно до ч. 1 ст. 92 КПК України, обов'язок доказування покладається на слідчого [2].

Враховуючи викладене вище, можна стверджувати, що детектив Бюро економічної безпеки України під час виконання покладених на нього повноважень є представником влади, діє від імені держави і перебуває під її захистом.

Детектив Бюро економічної безпеки України в межах досудового розслідування належить до сторони обвинувачення, користується всіма повноваженнями слідчого, які передбачені КПК України, і є суб'єктом доказування в кримінальному провадженні. Він є самостійним у своїй процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Основний Закон від 28 черв. 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#n389>.

3. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січ. 2021 р. № 1150-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#n87>.

4. Про внесення змін до адміністративного та кримінального законодавства щодо запровадження діяльності Бюро економічної безпеки України : проект Закону України від 25 серп. 2020 р. № 3959-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69708.

5. Юріков О. О. Питання класифікації суб'єктів доказування під час розслідування кримінальних проступків. *Актуальні питання теорії та практики досудового розслідування кримінальних проступків* : матеріали Міжвід. наук.-практ. кругл. столу (Київ, 14 листоп. 2019 р.). Київ, 2019. С. 193–196. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/15506/1/%d0%90%d0%9a%d0%a2%d0%a3%d0%90%d0%9b.%20%d0%9f%d0%98%d0%a2.%20%d0%a2%d0%95%d0%9e%d0%a0.%20%d0%a2%d0%90%20%d0%9f%d0%a0%d0%90%d0%9b%d0%86%d0%94.%20%d0%9a%d0%a0%d0%98%d0%9c%d0%86%d0%9d.%20%d0%9f%d0%a0%d0%9e%d0%a1%d0%a2%d0%a3%d0%9f._p194-197.pdf.

6. Юріков О. О. Слідчий як суб'єкт доказування в кримінальному провадженні. *Актуальні проблеми досудового розслідування* : матеріали Міжвід. наук.-практ. конф. (Київ, 5 липн. 2017 р.). Київ, 2017. С. 351–353. URL: https://nni1.naiu.kiev.ua/files/naukovi%20zahodu/2017/07/%D0%97%D0%91%D0%86%D0%A0%D0%9D%D0%98%D0%9A_2017.PDF#page=315.